

การฟื้นฟูพลังของบุคคลที่ประสบอุบัติเหตุรุนแรง
และสูญเสียอวัยวะ

RESILIENCE IN DISABLED PERSONS AFTER A SEVERE ACCIDENT
AND ORGAN LOSS

ชฎาวรรณ ชัยนันท์¹ และ เสรี ใหม่จันทร์

Chadawan Chainan and Seri Maichan

คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Humanities, Chiang Mai University

Email: Chadawan_chainan@outlook.com¹

Received 21 July 2022; Revised 11 October 2022; Accepted 11 October 2022.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการฟื้นฟูพลังของบุคคลที่ประสบอุบัติเหตุรุนแรงและสูญเสียอวัยวะจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่ประสบอุบัติเหตุรุนแรงและสูญเสียอวัยวะจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพประเภทที่ 3 ความพิการทางการเคลื่อนไหว ซึ่งได้รับบาดเจ็บเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี 5 เดือน จำนวน 4 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหาตามระเบียบวิธีวิจัยแบบกรณีศึกษาร่วมกับประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูพลัง และตรวจสอบข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 ท่านเผยให้เห็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูพลังหลังการประสบอุบัติเหตุรุนแรงและสูญเสียอวัยวะจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพ แบ่งออกเป็นสามประเด็นหลัก คือ ประเด็นหลักที่หนึ่ง ความทุกข์ทรมานหลังจากการประสบภาวะวิกฤติ คือ เรื่องราวเบื้องหลังรวมถึงเหตุการณ์ในการเผชิญหน้ากับภาวะวิกฤติของผู้ให้ข้อมูลหลัก ประเด็นหลักที่สอง การยอมรับ คือ การบุคคลเกิดความเข้าใจต่อภาวะวิกฤติที่เผชิญอยู่และตกผลึกความคิดจนกระทั่งเกิดการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น ประกอบด้วยสองประเด็นรอง คือ 1) กระบวนการฟื้นฟูพลังตามปัจจัยเชิงสาเหตุ 2) ปัจจัยเชิงป้องกันกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม และประเด็นหลักที่สาม มุมมองใหม่และการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความทุพพลภาพ คือ การเปลี่ยนแปลงต่อมุมมองและลักษณะนิสัยบางประการในตัวของบุคคล และประกอบด้วยหนึ่งประเด็นรอง คือ 1) กระบวนการฟื้นฟูพลังและการปรับตัวหลังจากได้รับความทุพพลภาพ

คำสำคัญ : การฟื้นฟูพลัง; บุคคลทุพพลภาพ การสูญเสียอวัยวะ

Abstract

The purpose of this research was to study the rehabilitation process of people who had suffered from a fatal accident, lost their organs, and became disabled by utilizing a qualitative case study research methodology. The key informants consisted of four people

who had suffered from a fatal accident, lost their organs, became type 3 disabled (a mobility impairment), and had been injured for at least one year and five months. The data were collected by using in-depth interviews. The content was analyzed by applying the case study research method along with the theory of rehabilitation. Collected data were verified by utilizing a triangular data validation method.

The results of the resilience in disabled persons after a severe accident and organ loss were divided into three main issues: The first issue was the suffering after facing the crisis state, which was the background story of the crisis incident of the key informants. The second issue was the acceptance, which was the way an individual had an insight towards the crisis and accepted it. There were two secondary points regarding the acceptance: 1) The rehabilitation based on the causal factor 2) A protective factor and the differences between the person and the surroundings. The third issue was the new perspective and the positive growth after becoming disabled, which was the change of perspective and some characteristics of the person, which consisted of one secondary point: 1) The rehabilitation and the adaptation after becoming disabled.

Keywords : Resilience; Disabled Persons; Organ Loss

บทนำ

แม้สังคมจะกล่าวขานถึงความเสมอภาคทางสังคมมากน้อยเพียงใดก็ตาม คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าในแต่ละสังคมมีความเหลื่อมล้ำเกี่ยวกับโอกาสอยู่ไม่มากนักน้อย ดังเช่น การที่สังคมหล่อหลอมให้ผู้คนมีชุดความคิดในลักษณะที่ว่าทุกสิ่งล้วนต้องมีความสมบูรณ์ จึงจะถือว่าบุคคลนั้นเป็นความปกติ แต่ในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มคนที่ไม่มีความสมบูรณ์ตามบรรทัดฐานทางสังคมคือกลุ่มบุคคลทุพพลภาพ ซึ่งปัจจุบันสถานการณ์บุคคลทุพพลภาพในประเทศไทย พบว่า มีบุคคลทุพพลภาพประเภททางการเคลื่อนไหวร่างกายมีมากถึง ร้อยละ 50.30 และมีสาเหตุของการทุพพลภาพอันเนื่องมาจากการประสบอุบัติเหตุร้อยละ 7.64 การได้รับอุบัติเหตุจนสูญเสียอวัยวะขั้นรุนแรงทำให้ไม่สามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติ ส่งผลให้เกิดภาวะทุพพลภาพ และมีผลกระทบต่องานจิตใจเป็นอย่างมาก สิ่งที่มาหลังจากการสูญเสียอวัยวะบุคคลต้องรับมือกับสภาพจิตใจของตนเอง ทั้งยังต้องแบกรับภาระในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงความรู้สึกที่ไม่สามารถช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งการที่บุคคลต้องตกอยู่ในสภาวะทุพพลภาพทั้งที่ก่อนหน้านี้เคยมีร่างกายที่สมบูรณ์อยู่ในความหมายของความปกติตามบรรทัดฐานของสังคม ด้วยเหตุนี้บุคคลจึงให้ความสำคัญกับการมีร่างกายที่ปกติ Ponty (1945) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของร่างกาย (Body) ไว้ว่าร่างกายของมนุษย์เป็นพื้นที่สำหรับการรับรู้และทำความเข้าใจความหมายของโลกในรูปแบบประสบการณ์ของมนุษย์ที่มาพร้อมกับร่างกาย เราใช้ร่างกายในการสร้างประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกาย การรับรู้สิ่งต่างๆผ่านร่างกายทำให้เราสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าความหมายเกิดความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูพลังของ Woodgate (1999) ที่ได้ศึกษาและพัฒนาแบบจำลองแนวคิดการฟื้นฟูพลัง อันประกอบด้วยสาเหตุแห่งความเครียด ปัจจัยของการเปราะบาง ปัจจัยเชิงป้องกัน การฟื้นฟูพลัง และการปรับตัวทั้งในทางที่ไม่เหมาะสมและเหมาะสม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูพลังของ T. Elliott, M. Kurylo, & P. Rivera (2002) ที่ได้ศึกษาและพัฒนา

แบบจำลองเพื่อทำความเข้าใจการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ อันประกอบไปด้วย สุขภาพจิตเชิงบวก คุณลักษณะที่ยั่งยืนและความแตกต่างระหว่างบุคคล คุณลักษณะทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สุขภาพกาย ผ่านกระบวนการประเมินตามปรากฏการณ์วิทยา เข้ามาร่วมวิเคราะห์กระบวนการฟื้นฟูพลังที่เกิดขึ้นและการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความทุกข์ทรมาน เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยภายในและภายนอก ที่มีส่วนในการสนับสนุนหรือส่วนที่เป็นอุปสรรคในกระบวนการฟื้นฟูพลัง ทั้งนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ผนวกองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาเข้ากับศาสตร์ทางปรัชญา เพื่อช่วยในการทำความเข้าใจกระบวนการฟื้นฟูพลังในมิติที่หลากหลาย ผ่านการประเมินตามปรากฏการณ์วิทยา โดยผลการวิจัยนี้จะนำไปสู่การทราบถึงกระบวนการรับมือความสูญเสียด้วยการฟื้นฟูพลังผ่านวิถีคิดเชิงบวกเพื่อข้ามผ่านสถานการณ์เลวร้าย และเป็นกำลังใจแก่ผู้ที่ประสบอุบัติเหตุขั้นรุนแรงและสูญเสียอวัยวะจะจนกลายเป็นบุคคลทุกข์ทรมานให้มองเห็นคุณค่าในตนเองและสามารถดึงศักยภาพที่มีทำประโยชน์เพื่อสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการฟื้นฟูพลังของบุคคลที่ประสบอุบัติเหตุขั้นรุนแรงและสูญเสียอวัยวะจะจนกลายเป็นบุคคลทุกข์ทรมาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยอาศัยวิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา (case study) มีขั้นตอนในการทำวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร รวมถึงศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกข์ทรมาน แนวคิดเรื่องความสูญเสีย แนวคิดเรื่องการฟื้นฟูพลัง และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการ ขออนุญาตผู้ที่ดูแลเว็บไซต์เพื่อแจ้งการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการวิจัย เรื่อง “การฟื้นฟูพลังของบุคคลทุกข์ทรมานหลังจากประสบอุบัติเหตุขั้นรุนแรงและสูญเสียอวัยวะ” ในรูปแบบของสื่อออนไลน์ หากบุคคลทุกข์ทรมานท่านใดมีความสนใจเข้าร่วมโครงการ สามารถตอบรับการเข้าร่วมโครงการด้วยการกรอกข้อมูลลงในเอกสารออนไลน์ที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการนัดหมายผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัย แล้วทำการชี้แจงเอกสารการเข้าร่วมการวิจัยกล่าวถึงหนังสือแสดงความสมัครใจในการเข้าร่วมงานวิจัยด้วยการบอกกล่าวทางปิยวาจา และลงลายมือชื่อของผู้วิจัยเพื่อเป็นการยืนยันและปกป้องสิทธิของบุคคลทุกข์ทรมาน จากนั้นจึงได้ทำการลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 4 ท่านหรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว เนื่องจากการเลือกใช้กรณีศึกษาที่หลากหลาย จะสามารถแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาได้ชัดเจนมากขึ้น (ชาย โพธิ์สิตา, 2550) โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้าดังนี้ 1) มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ 2) เป็นผู้ที่เคยประสบอุบัติเหตุและสูญเสียอวัยวะจะจนกลายเป็นบุคคลทุกข์ทรมาน ประเภทที่ 3 (ความพิการทางการเคลื่อนไหว) 3) ได้รับบาดเจ็บมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี 5 เดือน เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นกลุ่มเปราะบาง ผู้วิจัยจึงมีแนวทางป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นหลังจากการวิจัย โดยหากผู้เข้าร่วมวิจัยเกิดอาการดังต่อไปนี้ 1) คิดถึงวนเวียนถึง 2) ฝันร้าย 3) เกิดความรู้สึกว่ากลับไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นอีก หากผู้เข้าร่วมวิจัยมีอาการดังกล่าวภายใน 48 ชั่วโมง สามารถติดต่อรับการปรึกษาเบื้องต้นจากผู้วิจัยได้ โดยผู้วิจัยจะใช้เทคนิคเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่เกิดบาดแผลทางใจในเบื้องต้นแต่อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้เข้าร่วม

วิจัยเกิดอาการรุนแรงและต้องการบริการทางการแพทย์ ผู้วิจัยจะทำการติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและผู้วิจัยจะพาผู้เข้าร่วมการวิจัยเข้ารับบริการตามสิทธิการรักษาของผู้เข้าร่วมวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (secondary resource) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เป็นได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลทุกพลภาพ แนวคิดเรื่องความสูญเสีย และแนวคิดเรื่องการเงินพลัง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับวิธีการสังเกต (Observation) และทำการบันทึกเทปสนทนา ประกอบการใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview guide) ซึ่งข้อคำถามเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการข้ามผ่านสภาวะวิกฤติ ตัวอย่างเช่น ชีวิตประวัติ วิธีการดำเนินชีวิตช่วงเวลาการเผชิญหน้ากับสภาวะวิกฤติและการข้ามผ่านสภาวะวิกฤติ รวมถึงมุมมองความคิดหรือปรัชญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งข้อคำถามทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว และปรับเปลี่ยนข้อคำถามไปตามผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) โดยเรียบเรียงและจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (Category) จากการพิจารณา คำและประโยคที่ถอดรหัสออกมาว่าสื่อถึงอะไร จัดอยู่ในประเภทใด จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการจัดกลุ่มข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกันหรือมีประเด็นย่อยที่สัมพันธ์กัน (Subtheme) ก่อนที่จะเรียบเรียงเพื่อหาประเด็นหลัก (Theme) และทำการจดบันทึกเพื่ออ้างอิงข้อความสำคัญ (Coding) ที่เชื่อมโยงถึงประเด็นที่ต้องการศึกษา และทำการสรุปผลการศึกษาวิจัยในเชิงพรรณนาอย่างครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับอาจารย์ที่ปรึกษา (Peer debriefing) และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Member checks) เพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลให้ตรงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก

วิจัยนี้ผู้วิจัยได้ขอรับรองการอนุมัติจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2563 รหัสโครงการวิจัย CMUREC No. 63/125

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความทุกข์ทรมานหลังจากการประสบสภาวะวิกฤติ 2) การยอมรับ 3) มุมมองใหม่และการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความทุกข์ทรมาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นหลักที่ 1 เรื่องราวเบื้องหลังและสาเหตุของการประสบอุบัติเหตุของกรณีศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก แสดงให้เห็นถึงปัจจัยแห่งความเครียด (Stressors) ตามแนวคิดของ Woodgate (1999) โดยผู้ให้ข้อมูลหลักมีทั้งหมด 4 ท่าน เป็นผู้ที่ประสบอุบัติเหตุขั้นรุนแรงและสูญเสียอวัยวะจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพ โดยใช้สัญลักษณ์ ID แทนผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน ตั้งแต่ ID1-ID4 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เรื่องราวเบื้องหลังและสาเหตุของการประสบอุบัติเหตุของกรณีศึกษารายที่ 1 จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก พี่ว๊วบ (นามสมมติ) เพศชาย อายุ 27 ปี ปัจจุบันเป็นเจ้าของร้านอาหารแห่งหนึ่ง พี่ว๊วบจบการศึกษาด้านศิลปะ สาเหตุการประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนกับรถยนต์ ได้รับบาดเจ็บสูญเสีย นิ้วก้อยที่มือซ้ายลากยาวถึงข้อมือ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้เล่าถึงเรื่องราวเบื้องหลัง ดังนี้ “...เราก็แบบยังงี้อะคือเมาด้วยแล้วก็แบบ คือครั้งแรกที่ชนปั๊บก็มีสตินะ ก็กลางถนนนั่นแหละกับเพื่อน แล้วก็แบบความทนนั่นหานั่นตรงนั้นมันมืด เราก็รู้สึกว่แบบมีอะไรห้อยอยู่ตรงนิ้วตรงมือ ...” ในคตินั้นถือเป็นจุดเปลี่ยนในชีวิตของเขาเลยก็ว่าได้ หลังจากเกิดอุบัติเหตุพี่ว๊วบและเพื่อนได้ พยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้ออกจากสถานการณ์ตรง

นั้น “...โทรศัพท์เพื่อนโทรหาปอเด็กตั้งอะไรี่ แล้วก็ไปโรงพยาบาล ...” หลังจากการโทรศัพท์ขอรับความช่วยเหลือเพื่อวิบวับและเพื่อนก็ได้ถูกนำตัวเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลในทันที

2.เรื่องราวเบื้องหลังและสาเหตุของการประสบอุบัติเหตุของกรณีศึกษารายที่ 2 จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก เด็กหญิงที่มีความสดใสข่อนอยู่ (นามสมมติ) เพศหญิง อายุ 22 ปี ปัจจุบันรับงานพิเศษตกแต่งภาพถ่าย เธอเคยศึกษาสายอาชีพคณะบัญชี สาเหตุการประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนกับรถยนต์ได้รับบาดเจ็บที่ช่วงลำตัวลงไปถึงเท้าสูญเสียความสามารถทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถขยับร่างกายได้ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้เล่าถึงเรื่องราวเบื้องหลัง ดังนี้ “ไม่ค่อยชอบเพราะว่า เป็นคนเอารถไปชน ตอนรู้ว่าตัวเองจะเดินไม่ได้ทำใจไม่ได้ เคยคิดจะฆ่าตัวตาย แล้วพ่อก็ค่อยๆเล่าให้ฟัง ว่าจะเดินไม่ได้บอกว่ามีโอกาสหาย แต่ก็ใช้เวลาหน่อยค่ะสลับไปเป็นเดือนเลย จะถามพ่อว่าที่นี้ที่ไหน จำชื่อตัวเองไม่ค่อยได้ ตอนนั้นทำใจไม่ได้” [ID2] บรรยายากศในการสัมภาษณ์ขณะนั้น ผู้วิจัยสัมผัสได้ถึงความรู้สึกบางอย่างที่เกิดขึ้น ผู้ให้ข้อมูลหลักบอกเล่าให้ผู้วิจัยรับรู้ถึงสาเหตุที่ไม่อยากพูดถึงเพื่อนชายคนสนิทคนนั้น เนื่องจากเขาเป็นส่วนหนึ่งของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น หลังจากการประสบอุบัติเหตุขึ้นรุนแรงส่งผลให้เธออยู่ในอาการโคม่าประมาณ 2 เดือน

3.เรื่องราวเบื้องหลังและสาเหตุของการประสบอุบัติเหตุของกรณีศึกษารายที่ 3 จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก พ่อยักษ์ (นามสมมติ) เพศชาย อายุ 50 ปี ปัจจุบันรับราชการตำรวจ และมีธุรกิจเป็นเจ้าของฟาร์มไก่แห่งหนึ่ง สาเหตุการประสบอุบัติเหตุขับรถหลุดโค้งได้รับบาดเจ็บสูญเสียนิ้วเท้า โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้เล่าถึงเรื่องราวเบื้องหลัง ดังนี้ “จะกลับบ้านแต่มาแล้วคราวนี้มันไกลจากลพบุรีมาพระเนียรอะ ไปช่วยราชการอยู่ลพบุรี คราวนี้ก็พอไล่หมวกกันน็อกแล้วมันก็หน้าไมโดนลมมันก็ไม่สร้างมันก็หลับ หลับปุ๊บก็เลยโค้งหลุดโค้งแล้วก็มาพื้นอีกทีก็ใน รพ แล้วเค้าห้อยขาเลือดตึงๆ ตรงนี้แหละแล้วก็เลือดไม่หยุดไหลเค้าก็ห้อย ยังไม่มีญาติไม่มีใครมาติดต่อเลย” [ID3] จากที่ได้ฟังคำกล่าวของเขาทำให้เข้าใจได้ว่าความคิดในขณะนั้นยังคงไม่ชัดเจนเนื่องจากมีอาการมึนเมาอยู่ ความคิดว่าโชคชะตาที่รอตมาได้เป็นความคิดที่ชัดเจนที่สุดในขณะนั้น ซึ่งในช่วงแรกความรู้สึกค่อยๆเริ่มต้นขึ้นหลังจากกลับมาใช้ชีวิตประจำวัน

4.เรื่องราวเบื้องหลังและสาเหตุของการประสบอุบัติเหตุของกรณีศึกษารายที่ 4 จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก โค้ชกระสุน (นามสมมติ) เพศชาย อายุ 35 ปี ปัจจุบันเป็นโค้ชไตรกีฬา ประสบอุบัติเหตุขณะฝึกซ้อมกีฬา โดยการกระโดดลงสระน้ำศีรษะกระแทกขอบสระน้ำ ได้รับบาดเจ็บตั้งแต่ท้ายทอยสูญเสียความสามารถทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถขยับร่างกายได้ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้เล่าถึงเรื่องราวเบื้องหลัง ดังนี้ “มันเป็นช่วงที่เป็นการซ้อมแล้วก็วิ่ง ด้วยความที่มันจะแบ่งเป็นลู่วิ่งใหม่ ลู่วิ่ง 1 2 3 4 5 6 แล้วเขาก็จะแบ่งเลนว่าพวกทีมชาติจะซ้อมลู่วิ่ง 6 แล้วระหว่างนั้นนะ คือ ผมก็ไม่อยากโทษว่ามันช่วยว่ามันอะไรนะ แต่ผมคิดว่าเป็นที่ตัวผมเองที่ไม่ระวัง ปกติแล้วผมไม่เคยวิ่งแล้วกระโดดลงสระ ไม่เคยเลยแล้ววันนั้นคือวิ่ง แล้วจังหวะที่ [Take (ออกตัว) : ผู้วิจัย] ตัวออกไปมันไม่ได้พุ่งไปข้างหน้าครับ มันพุ่งไปหาขอบสระ มันลื่นแล้วมันก็ฟาด หัวฟาดพอฟาดปุ๊บมันก็สลับลงไปเลยครับนั่งลงไปเลย จนเพื่อนเห็นว่าผิดปกติแล้วจนเหมือนเรารู้สึกตัวว่า อะไรรึเนี่ย จะขาดอากาศแล้ว แล้วก็สถานการณ์เหมือนตะกุกตะกาย จะยืนแต่มันยืนไม่ได้ ทำไมยืนไม่ได้แล้วมือมันก็ยกอย่างนี้แล้ว” [ID4] จากคำบอกเล่าของโค้ชกระสุนในขณะที่เขา กำลังพุ่งตัวลงสระว่ายน้ำได้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นทำให้ตัวเขาในขณะนั้นจมลงไปในสระน้ำอยู่พักใหญ่ เขาเล่าความรู้สึกในขณะนั้นให้ผู้วิจัยฟังว่าเขาารู้สึกตัวอีกทีตอนขาดอากาศหายใจในตอนนั้นเขาพยายามที่จะช่วยเหลือตัวเองอย่างถึงที่สุด แต่ร่างกายเขาไม่ตอบสนองต่อความต้องการในขณะนั้น

ประเด็นหลักที่ 2 การยอมรับโดยมีสิ่งแวดล้อมสนับสนุน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการฟื้นฟูพลังของบุคคลที่ประสบอุบัติเหตุและสูญเสียอวัยวะจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพ นั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดความเข้าใจต่อภาวะวิกฤติที่เผชิญอยู่และตกผลึกความคิดจนกระทั่งเกิดการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น สืบ

เนื่องมาจากผลของปัจจัยเชิงสาเหตุประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่คอยสนับสนุน ให้บุคคลเกิดการยอมรับความจริงหลังได้รับความทุกข์ทรมาน จากการเก็บข้อมูลผลการวิจัยในประเด็นการยอมรับโดยสิ่งแวดล้อมสนับสนุนของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **กระบวนการฟื้นฟูพลังตามปัจจัยเชิงสาเหตุ** กระบวนการฟื้นฟูพลังของบุคคลที่ประสบอุบัติเหตุและสูญเสียอวัยวะจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพ โดยวิเคราะห์ตามแบบจำลองการฟื้นฟูพลังตาม ปัจจัยเชิงสาเหตุ 3 ปัจจัยได้แก่ 1) ปัจจัยแห่งความเครียด 2) ปัจจัยของการเปราะบาง และ 3) ปัจจัยเชิงป้องกัน และบูรณาการเข้ากับแบบจำลองเพื่อทำความเข้าใจการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ เกี่ยวกับความต่อเนื่องของพลวัต และพัฒนาการกระบวนการการประเมินตามปรากฏการณ์วิทยา โดยบูรณาการเข้ากับ ปัจจัยคุณลักษณะที่ยั่งยืนและความแตกต่างระหว่างบุคคล และปัจจัยคุณลักษณะทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

1.1 **ปัจจัยแห่งความเครียด** คือ สาเหตุความเครียดของบุคคลที่ประสบอุบัติเหตุ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้กล่าวถึงความรู้สึกที่ได้รับผลกระทบจากการประสบอุบัติเหตุ “ไม่ค่อยชอบเพราะว่า เป็นคนเอารถไปชน ตอนรู้ว่าตัวเองจะเดินไม่ได้ทำใจไม่ได้ เคยคิดจะฆ่าตัวตาย แล้วพ่อก็ค่อยๆเล่าให้ฟัง ว่าจะเดินไม่ได้บอกว่ามีโอกาสหาย แต่ก็ใช้เวลาห้อยคอสลบไปเป็นเดือนเลย จะถามพ่อว่าที่นี้ที่ไหน จำชื่อตัวเองไม่ค่อยได้ ตอนนั้นทำใจไม่ได้” [ID2] จะเห็นได้ว่าการประสบอุบัติเหตุและสูญเสียอวัยวะจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพ บุคคลได้รับผลกระทบทั้งสภาพร่างกายและจิตใจอย่างมาก

1.2 **ปัจจัยของการเปราะบาง** คือ เหตุการณ์ที่ส่งเสริมการตอบสนองเชิงลบนำไปสู่การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมของบุคคล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้กล่าวถึงสถานการณ์เปราะบางที่เกิดขึ้นในขณะการเข้ารับการรักษาร่างกาย “...มันตรงกับโอลิมปิกตอนที่ผมเป็นนะแล้วเหมือนผมเป็น [qualify (มีคุณสมบัติ): ผู้วิจัย] ก็เลยรู้สึกว่าก็นั่งนอนดูอย่างนี้แล้วต้องใส่ออกซิเจนตลอด ก็นั่งดูที่เขาแข่งโอลิมปิกกันมันต้องเป็นกรีปล่าที่ไปอยู่ในนั้นอะไรอย่างนี้ครับ ก็โอเคครับก็ดาว์นมาก” [ID4] จะเห็นได้ว่าการรับรู้ถึงการสูญเสียความสามารถ และสูญเสียอวัยวะหลังจากประสบอุบัติเหตุ ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

2. **ปัจจัยเชิงป้องกันกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม** มีส่วนช่วยให้บุคคลสามารถประคับประคองจิตใจในการข้ามผ่านภาวะวิกฤติ ซึ่งมีทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ 2) แรงผลักดันและความพยายามที่จะช่วยเหลือตัวเอง

2.1 **สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ** คือ การค้นหาคุณค่ารอบตัวผ่านวิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้กล่าวถึง สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของเขาโดยการใช้ศาสนาเป็นส่วนช่วยในการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น “ศาสนาเมื่อก่อนก็วนเวียนอยู่กับพวกนี้แหละก่อนหน้านี้ มันก็ช่วยเราได้คือมันเป็นความคิด Standard [Standard (พื้นฐาน) : ผู้วิจัย] พื้นฐานเลยเป็นกรรมเป็นอะไรมันก็ ช่วยเราได้ถึงมันจะไม่มี หรือว่าอะไรแต่ถ้าเราคิดว่า เป็นกรรมไหมอะไรแบบนี้ เรามันก็ปล่อยมันไป never mind [never mind (ไม่เป็นไร) : ผู้วิจัย] ” [ID1] จะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักนำหลักการทางศาสนาพุทธในชุดความคิดเรื่องเวรกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้และเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งมีส่วนช่วยในการยอมรับความจริง ซึ่งการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ เป็นจุดเริ่มต้นในการค้นพบความหมายของตนเองในการทำหน้าที่ในการช่วยเหลือตนเองและสามารถลุกขึ้นมาใช้ชีวิตอีกครั้ง

2.2 **แรงผลักดันและความพยายามที่จะช่วยเหลือตัวเอง** คือ การที่บุคคลเกิดความรู้สึกอัดอั้นใจในการใช้ชีวิตหลังสูญเสียความสามารถในการดูแลตัวเอง นำมาซึ่งแรงผลักดันในการพยายามที่จะช่วยเหลือตัวเองดังที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวถึง แรงผลักดันที่มาจากความต้องการภายในของตนเอง “ด้วยความที่คนอื่นบ่อน

ให้โดยที่มือเรากำไม่ได้ แต่เรารู้สึกว่าไม่ได้เราต้องทำ มันก็เลยทำให้เริ่มที่จะแบบช่วยเหลือตัวเองมากขึ้นใช้แล้วก็แบบ เริ่มที่จะแบบเอาหนึ่งย่างมาดิ่งนิ้วเล่นอย่างนี้ครับ หนึ่งย่างมัดก้วยเตี้ยวนี้แหละ นันแหละครับก้าวแรก” [ID4] จะเห็นว่าการสูญเสียความสามารถที่เคยมี มีส่วนในการกระตุ้นให้บุคคลเกิดการพิสูจน์ความสามารถในตนเองหลังสูญเสียอวัยวะ และนำไปสู่แรงผลักดันในการช่วยเหลือตนเอง

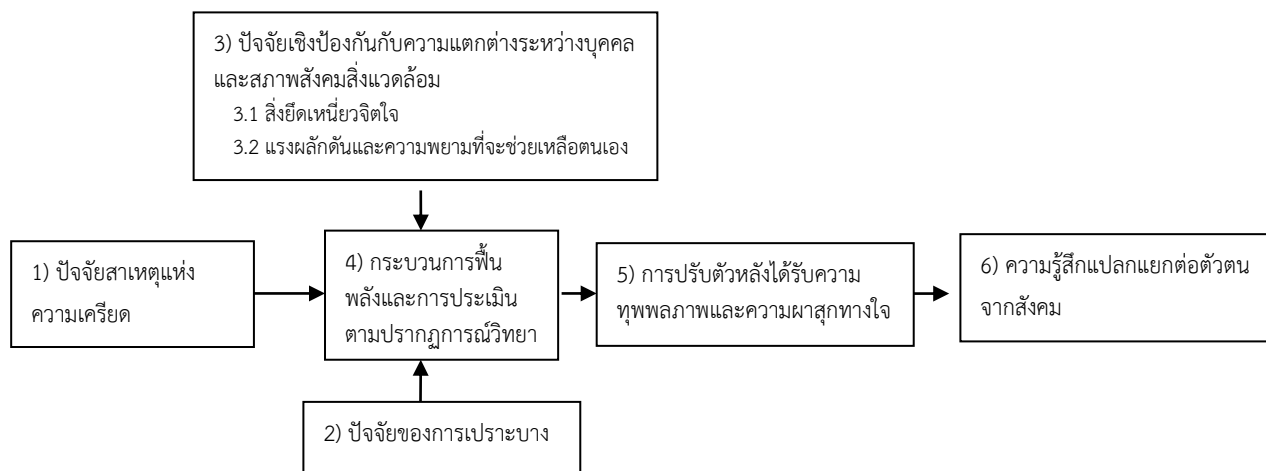
ประเด็นหลักที่ 3 มุมมองใหม่และการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความทุกข์ทรมาน เมื่อบุคคลได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยการฟื้นฟูพลังเชิงสาเหตุ ซึ่งจากเดิมที่บุคคลมีมุมมองต่อภาวะวิกฤติดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้นกับตนเอง ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมุมมองและลักษณะนิสัยบางประการในตัวบุคคล สืบเนื่องมาจากการที่บุคคลเกิดการตั้งคำถามต่อสิ่งที่ตนเองเผชิญนำไปสู่การยอมรับความจริง จนกระทั่งบุคคลตระหนักถึงคุณค่าต่อตนเอง สิ่งแวดล้อมรอบตัว หลังจากการได้รับความทุกข์ทรมานและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยส่วนตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กระบวนการฟื้นฟูพลังและการปรับตัวหลังจากได้รับความทุกข์ทรมาน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลข้ามผ่านภาวะวิกฤติและสามารถมองเห็นคุณค่าในตนเองผ่านภาวะวิกฤติดังกล่าว ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ 4) กระบวนการฟื้นฟูพลัง 5) การปรับตัวหลังจากได้รับความทุกข์ทรมาน และบูรณาการแบบจำลองการฟื้นฟูพลังเข้ากับแบบจำลองเพื่อความเข้าใจการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ

1.1 การตั้งคำถามและการยอมรับความจริง คือ ความสามารถส่วนบุคคลในการพัฒนาตนเองหลังได้รับความทุกข์ทรมาน ผ่านกระบวนการตั้งคำถามต่อความสามารถของตนหลังการสูญเสียอวัยวะ ทั้งนี้บุคคลจะมีการปรับตัวที่แตกต่างกันออกไปตามช่วงเวลาและปัจจัยแวดล้อม ซึ่งเมื่อบุคคลเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง ยอมรับนำไปสู่การยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นต่อตนเองหลังได้รับความทุกข์ทรมาน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวถึงการตั้งคำถามต่อความสามารถของตนหลังการสูญเสียอวัยวะ “เราจะไปทำอะไรไม่ได้เลยหรือมันก็ต้องแค่ข้ามผ่านความอายความเขินอะไรพวกนี้ไปให้ได้ คือมันก็ได้ยากขนาดนั้น คือ แค่เราโอเคกับคำตอบในหัวที่เราคิดมันก็ได้ไปแล้วมันก็ผ่านไปทุกวันทุกวันมันก็แบบเคยชินมาเรื่อยๆเราพัฒนาไปเรื่อยๆ” [ID1] จะเห็นว่า การตั้งคำถามต่อตนเองนำไปสู่การเกิดความรู้สึกที่เข้าใจต่อความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจและยอมรับความรู้สึกเหล่านั้น

1.2 การปรับตัวหลังจากได้รับความทุกข์ทรมาน สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้ “ก็จะเป็นในลักษณะนั้นไปก็เริ่มรู้สึกว่าเออก็มันก็ได้แยะนะ แล้วเริ่มจะสนุกมากขึ้นไปอีกเมื่อเรามีความรู้สึกว่าเราตายไปแล้วตั้งแต่วันที่มันเกิดเหตุ แต่การเกิดใหม่ของเรามันแค่ต้องเรียนรู้บางอย่างเหมือนเด็กเรียนรู้เดินแล้วก็ได้เรียนรู้ว่าเรียกแท็กซี่ทำไงขึ้น BTS ทำไงขึ้นไปเจอฟุตบอลทำไงดีก็ลักษณะนั้น” [ID4] จะเห็นได้ว่า ใน การกลับมาใช้ชีวิตประจำวันหลังได้รับความทุกข์ทรมานนั้น บุคคลเกิดการตีความเชิงปรากฏการณ์จากสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ดังกล่าวเป็นไปในเชิงบวกและมีการพัฒนาการปรับตัวหลังได้รับความทุกข์ทรมาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงชุดความคิดของบุคคลที่มีต่อตัวตนเดิมก่อนการสูญเสียความสามารถว่าตัวตนที่เคยสมบูรณ์ของบุคคลได้จากไปทางความรู้สึก ทั้งนี้ตัวตนของเขาหลังจากการสูญเสียความสามารถถือเป็นการเริ่มต้นตัวตนใหม่ ผ่านการเรียนรู้การช่วยเหลือตนเองนำไปสู่การปรับตัวที่เหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 กระบวนการฟื้นฟูพลังและการประเมินตามปรากฏการณ์วิทยา

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงสาเหตุและความสัมพันธ์ของทั้ง 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยสาเหตุแห่งความเครียด , ปัจจัยของการประาบาง , ปัจจัยเชิงป้องกันกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้นำไปสู่ กระบวนการฟื้นฟูพลังและการประเมินตามปรากฏการณ์วิทยา คือ การค้นหาและทำความเข้าใจปัจจัยหลักทั้ง 3 ประกอบกับอาศัยการประเมินตามปรากฏการณ์วิทยาร่วมในการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อข้ามผ่านภาวะวิกฤติ ซึ่งปัจจัยหลักทั้ง 3 ในแต่ละกรณีศึกษามีความแตกต่างกันออกไปตามเรื่องราวเบื้องหลังของแต่ละบุคคล หลังจากที่บุคคลได้ผ่านการประเมินตามปรากฏการณ์วิทยา แล้วนำไปสู่การปรับตัวหลังได้รับความทุพพลภาพและความผาสุกทางใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น คือ การเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ (Positive Growth Following Acquired Physical Disability) การปรับตัวเชิงบวกหลังได้รับความพิการ ส่งผลให้บุคคลสามารถกลับไปใช้ชีวิตประจำวันในวิถีใหม่ นอกเหนือจากนั้นการข้ามผ่านภาวะวิกฤติได้เปลี่ยนมุมมองของบุคคลที่มีต่อโครงสร้างทางสังคมไปอย่างสิ้นเชิง สืบเนื่องมาจากการคิดเรื่องความสมบูรณ์แบบนั้นได้ทำลายสภาวะการมีอยู่ของตัวบุคคลจึงก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และด้วยการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ ทำให้บุคคลเข้าใจถึงสภาวะดังกล่าวสามารถเผชิญหน้ากับสิ่งที่เกิดขึ้นผ่านมุมมองเชิงบวกและกลับมามองเห็นคุณค่าในตนเอง นำพาให้บุคคลเข้าใจสภาวะที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเพื่อยืนหยัดในการทำตามเป้าหมายของตนและทำเพื่อสังคมได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

สาเหตุแห่งความเครียดและความแปลกแยกต่อตัวตนจากสังคม ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายถึงสาเหตุแห่งความเครียดและผลกระทบที่ส่งผลต่อตัวบุคคล ซึ่งสาเหตุแห่งความเครียด คือ การประสบอุบัติเหตุขั้นรุนแรงและสูญเสียอวัยวะ โดยในประเด็นนี้ผู้วิจัยอาศัย แนวคิดความสูญเสียและโศกเศร้า ของ Kubler-Ross และ Engle (1969) ที่ได้กล่าวถึง การตอบสนองของบุคคลหลังจากการสูญเสีย โดยใช้กลไกการป้องกันตัวเองที่เกิดขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับความเจ็บปวด ซึ่งหลังจากการสูญเสียบุคคลไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เต็มที่เท่าที่ควร รวมถึงไม่ยอมรับการสูญเสียที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาที่ผ่านมาของ ทิพย์สุดา สำเนียงเสนาะ (2013) ได้ศึกษาเรื่อง “การเผชิญกับภาวะสูญเสียและโศกเศร้า” โดยได้

กล่าวถึง ความสูญเสียที่เกิดขึ้นต่อตัวบุคคลเมื่อบุคคลตกอยู่ในสภาพการณ์ที่ปราศจากสิ่งที่ดีที่เคยมีในชีวิต ไม่
 ว่าจะเป็นการสูญเสียสิ่งภายนอกแม้กระทั่งการสูญเสียอัตมโนทัศน์ซึ่งเป็นสิ่งภายในของบุคคล ผลการ
 ศึกษาวิจัย พบว่า เมื่อเกิดความสูญเสียบุคคลจะผ่านกระบวนการความรู้สึกต่างๆ เช่น ความโกรธ การปฏิเสธ
 การต่อรอง จึงจะสามารถยอมรับความจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ในส่วนของการวิเคราะห์ผู้วิจัยเล็งเห็นถึง
 ผลกระทบสำคัญที่มาจากการเผชิญหน้ากับภาวะวิกฤติ ซึ่งหลังจากการสูญเสียไม่เพียงแค่อวัยวะที่บุคคลสูญเสีย
 ไป แต่รวมถึงความเป็นตนเองที่ถูกพรากจากส่วนหนึ่งของบุคคล หลังจากการสูญเสียบุคคลได้รับผลกระทบ
 ทั้งด้านจิตใจและร่างกายในขณะการรักษาฟื้นฟูหรือแม้กระทั่งการกลับมาใช้ชีวิตประจำวัน สืบเนื่องมาจากผล
 ของสภาวะที่ตามมาหลังจากการเผชิญหน้าภาวะวิกฤติ คือ Post-Traumatic Stress Disorder เนื่องจากใน
 บางช่วงเวลาเมื่อมีสิ่งกระตุ้นเร้าทำให้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระลึกถึงเหตุการณ์วิกฤติส่งผลทำให้บุคคลไม่อยู่กับ
 ปัจจุบัน มองโลกในแง่ลบ หรือแม้กระทั่งเกิดความรู้สึกแปลกแยกกับตนเองและสังคม สอดคล้องกับทฤษฎี
 ความแปลกแยกของ Hegel, 1770-1831 ที่ได้กล่าวไว้ว่า สภาวะความแปลกแยกที่เกิดขึ้นของมนุษย์ที่มีต่อ
 ตนเองและโครงสร้างทางสังคมเกิดจากการที่จิตสมบูรณ์ (Absolute Idea) ซึ่งเป็นคำที่ Hegel ใช้แทนความ
 จริงในทัศนะของตน เขามองว่า วัฒนธรรม ภาษา สถาบันทางสังคม เกิดจากจิตสมบูรณ์ของมนุษย์ที่แสดง
 ออกมาในรูปธรรมและกลายมาเป็นหน่วยทางสังคมที่เป็นอิสระจากมนุษย์ ตรงกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล
 หลักที่กล่าวว่า “แบบโอ้ให้สายตาคนมองนี้รู้สึกว่าเขาแบบมองทำไมวะนั่นนั่น แรกๆก็จะมีความรู้สึกนี้
 รู้สึกว่าไม่กล้าแล้ว ไม่กล้าออกไปแต่พอสุดท้ายก็เริ่มรู้สึกว่า สงสัยคุณมีอิทธิพลกับชีวิตเขามั้งเขาก็เลยมอง”
 [ID4] จะเห็นได้ว่า ด้วยโครงสร้างทางสังคมที่หล่อหลอมให้ผู้คนยึดติดกับความสมบูรณ์แบบ จึงทำให้ผู้คน
 สะท้อนความรู้สึกผ่านการแสดงท่าทาง จนกระทั่งผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถรับรู้ความรู้สึกได้จากการกระทำ
 ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักเกิดความความรู้สึกแปลกแยกต่อตนเองและสังคม สืบเนื่องจากฐาน
 ความคิดเรื่องความสมบูรณ์แบบนั้นได้ทำลายสภาวะการมีอยู่ของตัวบุคคลจึงก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก

ปัจจัยเชิงป้องกันและกระบวนการฟื้นฟูพลัง

ปัจจัยเชิงป้องกัน จากการวิจัยพบว่า หลังจากที่คุณประสบอุบัติเหตุขั้นรุนแรงจนกระทั่งสามารถ
 ช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวบุคคลต้องอาศัยปัจจัยเชิงป้องกัน เพื่อสนับสนุนให้
 บุคคลเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพร่างกายและจิตใจให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ
 Woodgate (1999) ที่ได้กล่าวว่า ปัจจัยเชิงป้องกันมีส่วนช่วยในการส่งเสริมความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ผ่าน
 ประสบการณ์ที่ยากลำบากและช่วยทำให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองเพื่อข้ามผ่านภาวะวิกฤติได้ด้วยมุมมองเชิง
 บวกซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้ “เรารู้สึกว่าต่อให้เราไม่เป็นอย่างนี้เราก็ต้องทำหน้าที่
 ตัวเอง แต่เพียงแคใครไปอยู่จุดนั้นนะ จุดที่รู้ตัวว่าตัวเองพิการมันคงคิดถึงคำนี้ยาก แต่ผมโชคดีมากที่วันนั้นคุย
 กับลุงคนนั้น โดยที่มันไม่ได้มีอะไรที่เป็นบทสนทนาพิเศษเลยแต่มันสะกิดให้เราเห็นว่าเราก็ก็น่าจะสู้
 ต้นไม่ลุกก็ทำงานทำงานเสร็จลุกก็กลับบ้านหาลูก เออ ลุงก็มาทำงานทำหน้าที่ลุง” [ID4]

การฟื้นฟูพลัง Woodgate (1999) ได้กล่าวว่า การฟื้นฟูพลังมาจากความสามารถของบุคคลในการ
 พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผ่านมุมมองเชิงบวกแม้ตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ยากลำบาก ซึ่งภายใต้การฟื้นฟูพลัง
 การวิจัยพบว่า กระบวนการฟื้นฟูพลังเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามต่อสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลที่มีต่อตนเอง
 ในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไป ตั้งแต่การได้รับรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระดับความรุนแรงของการสูญเสีย
 จนกระทั่งการรักษาฟื้นฟูร่างกาย ซึ่งบุคคลมักมีคำถามที่เกิดขึ้นต่อเหตุการณ์และต่อตนเองนำไปสู่การทำความเข้าใจ
 เข้าใจในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ จะเห็นได้ว่าช่วงเวลาของการตั้งคำถามนั้นบุคคลตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีแรง
 กดดันและอยู่ในสภาวะเปราะบางซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้ “ใช้มันก็เหมือนเราคุย

กับตัวเองก็นิวชาดแล้วอะไรยังงี้แล้วเราจะไปทำอะไรไม่ได้เลยหรอ มันก็ต้องแค่ข้ามผ่านความอายความเขินอะไรพวกนี้ไปให้ได้ คือมันก็ไม่ได้ยากขนาดนั้น คือ แค่เราโอเคกับคำตอบในหัวที่เราคิดมันก็ไปได้แล้วมันก็ผ่านไปทุกวันทุกวันมันก็แบบเคยชินมาเรื่อยๆเราพัฒนาไปเรื่อยๆจนเราไม่ได้คิดถึงมันแล้ว” [ID1] เชื่อมโยงกับแนวคิดของ T. Elliott, M. Kurylo, & P. Rivera (2002) ที่ได้ศึกษาและพัฒนาแบบจำลองเพื่อความเข้าใจการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ ซึ่งได้กล่าวถึง กระบวนการทางปรากฏการณ์วิทยาและการประเมิน ที่มุ่งเน้นไปในเรื่องของ การรับรู้และการประเมินของบุคคลหลังได้รับความทุพพลภาพ ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่มีการปรับตัวจะมีการตระหนักรู้ในตนเองทำให้สามารถควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ แทนการพยายามที่จะควบคุมสถานการณ์ภายนอก

การปรับตัวหลังจากได้รับความทุพพลภาพ

การปรับตัวหลังได้รับความทุพพลภาพเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใน แบบจำลองการฟื้นฟูพลังที่ใช้กับผู้ป่วยมะเร็งในวัยรุ่น ของ Woodgate (1999) ได้กล่าวถึง การตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลที่มีทั้งการตอบสนองทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยในการข้ามผ่านภาวะวิกฤติบุคคลอาศัยปัจจัยเชิงป้องกันและปัจจัยเปราะบางควบคู่กันในการฟื้นฟูพลัง เนื่องจากการประสบภาวะวิกฤติดังกล่าวทำให้บุคคลได้ทบทวนตนเองและมองเห็นลักษณะนิสัยบางอย่างที่ควรเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บุคคลเข้าใจความหมายในชีวิตบางอย่างในตนเองและนิยามตนเองผ่านมุมมองใหม่ โดยหลังจากที่บุคคลได้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองจะมีการเติบโตในเชิงบวกและมีการปรับตัวที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้ “จริงมันอยู่ที่กระบวนการคิดมากกว่าถ้าเราคิดไม่ได้เราก็อยู่ไม่ได้มันเหมือนไม่ได้ผลักตัวเองขึ้นมาละ มันก็เหมือนอยู่ปกติแหละ มันก็ค่อยๆยอมรับได้ของมันเอง...” [ID1]

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเรียกว่า การเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ (Positive Growth Following Acquired Physical Disability) คือ พัฒนาการทางด้านจิตใจและร่างกายหลังจากการประสบกับภาวะวิกฤติ โดยอาศัยปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก ในการสนับสนุนการข้ามผ่านภาวะวิกฤติและส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ จะเห็นได้ว่าการปรับตัวหลังได้รับความทุพพลภาพ ในแบบจำลองแนวคิดการฟื้นฟูพลัง ของ Woodgate (1999) และแบบจำลองเพื่อความเข้าใจการเติบโตเชิงบวกหลังได้รับความพิการ ของ T. Elliott, M. Kurylo, & P. Rivera (2002) มีความเชื่อมโยงกันเนื่องจากกระบวนการทางปรากฏการณ์วิทยาและการประเมินสะท้อนถึงวิธีคิดของบุคคลในการตีความสถานการณ์ผ่านมุมมองในเชิงบวก ซึ่งหลังจากที่บุคคลได้เข้ารับการรักษาร่างกายสามารถช่วยเหลือตนเองได้และทำตามเป้าหมายของตนเองได้ เมื่อนั้นบุคคลจะมองเห็นศักยภาพในตนเองและรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอีกครั้ง

สรุป

ผลการวิจัยที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ คือ กระบวนการฟื้นฟูพลังนำไปสู่การข้ามผ่านภาวะวิกฤติของบุคคลที่ประสบอุบัติเหตุขั้นรุนแรงและสูญเสียอวัยวะจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ สาเหตุแห่งความเครียด ปัจจัยของการเปราะบาง ปัจจัยเชิงป้องกัน การฟื้นฟูพลัง และการปรับตัวหลังได้รับความทุพพลภาพ ประเด็นหลักดังกล่าวมีผลเชื่อมโยงกันจนนำไปสู่กระบวนการฟื้นฟูพลัง โดยเริ่มจาก การรับรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรักษาร่างกายและระดับความรุนแรงของการสูญเสียอวัยวะ นำไปสู่การทำความเข้าใจปัจจัยของการเปราะบางและปัจจัยเชิงป้องกันของตน ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยนี้มีผลต่อกระบวนการฟื้นฟูพลัง เพราะเมื่อบุคคลสามารถทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองและยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น บุคคลก็จะมีแนวโน้ม

ในการปรับตัวไปในทิศทางที่ดี ในทางกลับกันหากบุคคลไม่สามารถทำความเข้าใจปัจจัยของการเปราะบางและปัจจัยเชิงป้องกันของตนได้ อาจจะทำให้เกิดความยากลำบากในการทำ ความเข้าใจตนเองและจะมีการปรับตัวไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ ด้วยเหตุนี้กระบวนการฟื้นฟูจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยให้บุคคลก้าวข้ามผ่านภาวะวิกฤติได้ จากเดิมที่บุคคลไม่สามารถรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้และมีการปรับตัวทางด้านจิตใจและร่างกายเป็นไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ การฟื้นฟูจะช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองทั้งด้านจิตใจและร่างกายไปในทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจากบุคคลมีการประเมินสถานการณ์หลังจากที่ได้รับความทุกข์ทรมาน โดยการตั้งคำถามกับสิ่งที่เกิดขึ้นต่อตนเอง การตั้งคำถามมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดความตระหนักรู้ในตนเองนำไปสู่การทำความเข้าใจและสามารถควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สำหรับบุคคลทั่วไปที่ได้อ่านงานวิจัยชิ้นนี้ เรื่องราวเบื้องหลังของผู้ให้ข้อมูลหลักเปรียบเสมือนปรากฏการณ์หนึ่งที่น่าจะเป็นตัวอย่างในการสะท้อนความรู้สึก ความคิด อารมณ์ ซึ่งนำไปสู่กระบวนการฟื้นฟูของผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลหลัก และอาจเป็นแรงผลักดันให้ผู้ที่กำลังเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคสามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ได้

1.2 สำหรับการนำไปใช้ในวิชาชีพจิตวิทยาการปรึกษานั้น ผลการศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้ นักจิตวิทยาการปรึกษา เห็นถึงแนวทางการให้การปรึกษากลุ่มบุคคลเปราะบาง และงานวิจัยชิ้นนี้ยังแสดงให้เห็นถึงกระบวนการฟื้นฟูรวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการข้ามผ่านภาวะวิกฤติ หากนักจิตวิทยาการให้การปรึกษาสามารถเข้าใจถึงปัจจัยและกระบวนการดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มบุคคลเปราะบางเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะช่วยให้ นักจิตวิทยาเข้าใจถึงสภาพปัญหา และค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกับกลุ่มบุคคลเปราะบางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การนำผลการศึกษาไปใช้กับสังคม จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความแปลกแยกต่อตนเองและต่อสังคมของผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผลมาจากทัศนคติที่ยึดเอาความสมบูรณ์แบบของร่างกายเป็นมาตรฐานหลักของสังคม ดังนั้นการช่วยเหลือตนเองของบุคคลทุกสภาพจึงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของกลุ่มบุคคลทุกสภาพ ด้วยเหตุนี้หากสังคมพยายามทำความเข้าใจไม่ยึดติดกับมาตรฐานความสมบูรณ์แบบของร่างกาย และเปิดพื้นที่ให้บุคคลทุกสภาพแสดงความสามารถของตน นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลทุกสภาพได้ดึงศักยภาพที่ตนมีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สามารถนำไปศึกษากลุ่มบุคคลที่มีความเปราะบางด้านอื่น

2.2 สามารถนำไปศึกษาในมิติที่หลากหลายหรือตัวแปรอื่นๆ ที่มีความเชื่อมโยง เช่น การติตรา ความแปลกแยก

2.3 สามารถเป็นแนวทางสำหรับนักจิตวิทยาการปรึกษาในการให้การปรึกษากับกลุ่มบุคคลที่มีความเปราะบาง

References

Elliott,T., & Kurylo, M. (2000). Hope over disability: Lessons from one young woman's triumph. In C. R. Snyder (Ed.), The Handbook of Hope : Theory, measures, and applications (pp. 373-386). New York: Academic Press.

- Kelman, Herbert C. (1967). *Attitude change in compliance, identification and internalization: Three process of attitude change*. New York, NY: John Wiley & Sons.
- Kuber-Ross, E. and Kesster, D., 2007, *On grief and grieving*, Scribner Book Company, New York.
- Luthans, F., Avey. J. B., Avolio, B. J., & Norman, S. M. (2007). *Positive Psychological Capital: Measurement and relationship with Performance and satisfaction*. Personnel Psychology, 541-572.
- Martin Seligman. (2000). “*Positive Psychology : An Introduction*”. American Psychologist. 55(1) 5-14.
- Patterson, J. M. (2004). *Integrating family resilience and family stress theory*. Journal of marriage and family, 64(2), 349-360.
- Rogers, R. (1974). *In Retrospect : Forty Six Years*. American Psychologist, 29:115-123.
- Rutter M (1987) . *Psychosocial Resilience and Protective Mechanisms*. Am J Orthopsychiatry 57: 316-331.
- Snyder, C. R. (2002). *Hope Theory: Rainbows in the mind*. Psychological Inquiry, 13, 249-275.
- Woodgate RL (1999) . *Conceptual Understanding of Resilience in the Adolescent with Cancer : part I*. J Pediatr Oncol Nurs 16: 35-43.

